

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

24 ביולי 2017

1152

א' באב התשע"ז

עמוד

הצעת חוק סליקה אלקטרונית של שיקים (תיקון), התשע"ז–2017 1274

הצעת חוק סליקה אלקטרונית של שיקים (תיקון), התשע"ז-2017

1. תיקון סעיף 1 בחוק סליקה אלקטרונית של שיקים, התשע"ו-2016¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, בהגדרה "בנק", בסופה יבוא "ובנק ישראל".
2. תיקון סעיף 2 בסעיף 2 לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (א), אחרי "הצגה לפירעון של שיק" יבוא "הנקוב במטבע ישראלי";
- (2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"א" (1) הצגה לפירעון של שיק שאינו נקוב במטבע ישראלי, יכול שתיעשה גם באמצעות הצגת שיק ממוחשב בתקשורת מחשבים לפי הוראות סעיף קטן (א)."

3. אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא:

ה"חלת הוראות החוק לעניין שיקים המוצגים לפירעון או הנפרעים על ידי מוסד פיננסי זר

א5. (א) השר, בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי להחיל בתקנות את ההוראות לפי חוק זה, בהתאמות שיקבע, לעניין שיקים הנקובים במטבע ישראלי המוצגים לפירעון בידי מוסד פיננסי זר, בעצמו או באמצעות גורם אחר מסוג שיקבע, לבנק נמשך, או המוצגים לפירעון בידי בנק גובה, בעצמו או באמצעות גורם אחר מסוג שיקבע, למוסד פיננסי זר שהשיקים משוכים עליו.

ד ב ר י ה ס ב ר

במטבע ישראלי. כמו כן, לפי סעיף 50 לחוק בנק ישראל, בנק ישראל רשאי לנהל חשבונות בעבור גופים נוספים ולפי סעיף 83 לחוק בנק ישראל, דינו של בנק ישראל כדין בנקאי לעניין פקודת השטרות. לפיכך, יש לכלול גם את השיקים שמוצגים לפירעון על ידי בנק ישראל או משוכים על בנק ישראל בהסדר הסליקה האלקטרונית.

סעיף 2 כאמור לעיל בחלק הכללי של דברי ההסבר, בתום תקופת הוראת השעה, החל ביום כ"ה בשבט התשע"ח (10 בפברואר 2018) (ר' סעיף 8(ב) לחוק), יהיו הבנקים מחויבים להציג שיקים באופן אלקטרוני. הצעת החוק מבקשת לקבוע כי לגבי שיקים המשוכים על בנק ישראלי אך נקובים במטבע חוץ לא תחול החובה האמורה אלא הבנקים יוכלו לבחור אם להמשיך בסליקה הפיזית הנוהגת כיום או לסלוק אותם באופן אלקטרוני. תהליך הסליקה של שיק המשוך על בנק ישראלי ונקוב במטבע חוץ שונה מתהליך סליקת שיק המשוך על בנק ישראלי ונקוב במטבע ישראלי. שונות זו נובעת הן ממגוון המטבעות הזרים והן מסדרי ההתחשבות הנוגעים למטבעות זרים. לנוכח זאת ובשל מספרם הקטן יחסית של שיקים הנקובים במטבע חוץ הנסלקים בישראל והמשאבים הרבים הנדרשים לצורך הקמת מערך סליקה אלקטרונית גם ביחס למטבעות הזרים, מוצע התיקון האמור.

סעיף 3 החוק, בנוסחו היום, חל רק על בנק גובה ובנק נמשך שהם תאגידים בנקאיים או בנק הדואר הפועלים בישראל. החוק אינו מאפשר סליקה אלקטרונית

כללי חוק סליקה אלקטרונית של שיקים, התשע"ו-2016 (להלן – החוק), מסדיר את הכללים שלפיהם תפעל המערכת הבנקאית בסליקה אלקטרונית של שיקים. שהיא הצגה של שיקים לצורך פירעונם באופן אלקטרוני. מטרת הסליקה האלקטרונית היא לייעל את תהליך סליקת השיקים, להיטיב עם לקוחות המערכת הבנקאית אשר יוכלו להפקיד שיקים באמצעים דיגיטליים בלא צורך בהגעה לסניף ולהביא לחיסכון בעלויות הסליקה, ובכלל זה בעלויות השינוע ואחסון השיקים. החוק פורסם בחודש פברואר 2016, ובהתאם להוראת התחילה והוראת השעה הקבועות בו, החל ביום ר' באב התשע"ו (10 באוגוסט 2016) הבנקים רשאים להציג שיקים לפירעון באופן אלקטרוני, והחל ביום כ"ה בשבט תשע"ח (10 בפברואר 2018) הם יהיו חייבים להציג שיקים לפירעון באופן זה.

במסגרת ההיערכות התפעולית לקראת המעבר של כלל המערכת הבנקאית לסליקה האלקטרונית התעורר צורך בשני תיקונים עיקריים לחוק. הראשון, עניינו בסליקה של שיקים במטבע חוץ והשני עניינו בסליקה של שיקים בין בנקים ישראליים למוסדות פיננסיים זרים הרשאים לפי דין להציג לגבייה או לפרוע שיקים. כמו כן מוצע להוסיף את בנק ישראל להגדרה "בנק".

סעיף 1 מוצע להוסיף להגדרה "בנק" שבסעיף 1 לחוק את בנק ישראל. בהתאם לסעיף 48 לחוק בנק ישראל, התשע"ע-2010 (להלן – חוק בנק ישראל), בנק ישראל משמש כבנקאי של הממשלה לעניין פעילותה הבנקאית

¹ ס"ח התשע"ו, עמ' 532

(ב) בתקנות לפי סעיף זה רשאי השר לקבוע התאמות שונות לעניין מוסדות פיננסיים זרים מסוגים שונים, ולעניין גורמים שונים שהמוסדות האמורים או הבנקים הגובים פועלים באמצעותם כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) בסעיף זה, "מוסד פיננסי זר" – מוסד פיננסי שהתאגד מחוץ לישראל ואינו בנק, הרשאי לפי דין, לרבות דין זה, להציג שקים לפירעון או לפרוע שיקים המשוכים עליו, מסוג שקבע השר בתקנות לפי סעיף זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי למנוע פגיעה במעבר המלא לסליקה אלקטרונית, בעיקר של שיקים במטבע ישראלי וכדי לאפשר סליקה יעילה של שיקים בין שתי הכלכלות, מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת להחיל בתקנות את ההוראות לפי החוק, בהתאמות שייקבעו, לעניין שיקים שהוצגו לפירעון לבנק נמשך בידי מוסד פיננסי זר, בעצמו או באמצעות גורם אחר מסוג שייקבע בתקנות, או שהוצגו לפירעון למוסד פיננסי כאמור בידי בנק גובה, בעצמו או באמצעות גורם אחר מסוג שייקבע בתקנות. מוסד פיננסי זר מוגדר לעניין זה כמוסד פיננסי שהתאגד מחוץ לישראל ואינו בנק, הרשאי לפי דין, לרבות דין זה, לגבות או לפרוע שיקים, והוא מהסוג שייקבע בתקנות האמורות.

יצוין כי ההסמכה לקבוע תחולה של הוראות החוק בהתאמות שייקבעו נדרשת שכן חלק מהוראות החוק יצטרכו לחול בשינויים, בהתאם למתווה התפעולי לסליקה האלקטרונית שיגובש.

כמו כן מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע התאמות שונות ביחס לסוגים שונים של מוסדות פיננסיים זרים, שכן ייתכן שיעשה שימוש בסמכות זו גם לגבי מוסדות פיננסיים זרים אחרים, שההסדר התפעולי לגביהם יכול להיות שונה. באותו אופן מוצע לאפשר לשר לקבוע התאמות שונות ביחס לסוגים שונים של גורם אחר שבאמצעותו יוצגו השקים לפירעון.

של שיקים בין הבנקים הישראליים למוסדות פיננסיים אחרים, ובהם מוסדות פיננסיים הפועלים ברשות הפלסטינית.

כיום, מוסדות פיננסיים הפועלים ברשות הפלסטינית אינם חברים ישירות במסלוקת השיקים הישראלית, אלא באופן עקיף באמצעות ייצוגם במסלוקה על ידי בנקים ישראליים שמספקים להם שירותים קורספונדנטיים. באופן זה מתאפשרת סליקת שיקים במטבע ישראלי בין כל המוסדות הפיננסיים הפועלים ברשות הפלסטינית ובין הבנקים הישראליים. המשמעות היא שלגבי שיקים המוצגים לפירעון במוסד פיננסי פלסטיני או המשוכים על חשבונות המנוהלים במוסד פיננסי פלסטיני אמור לחול ההסדר הקבוע בסעיף 44 לפקודת השטרות, המחייב הצגה פיזית של שיק לצורך פירעונו. נכון למועד פרסום הצעת חוק זו, היקפי השיקים שמוסדות פיננסיים הפועלים ברשות הפלסטינית הם צד להם גדולים מאוד, זאת בעיקר בשל היותו של מטבע השקל החדש אחד המטבעות שבשימוש בשטחי הרשות הפלסטינית (היקף השיקים המשוכים על בנקים פלסטינים ומוצגים לגבייה על ידי בנקים ישראליים עומד על ממוצע של כ-300 אלף שיקים בשנה בסכום ממוצע של כ-7 מיליארד שקלים חדשים, והיקף השיקים המשוכים על בנקים ישראליים ומוצגים לגבייה על ידי בנקים פלסטיניים עומד על ממוצע של כ-1 מיליון שיקים בשנה בסכום של כ-7.5 מיליארד שקלים חדשים).

